

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง
จังหวัดพัทลุง

Factors Associated with the Level of Competency among
Caregivers of the Dependent Elderly in Phatthalung Province

จันทรวรรณ แก้วдук¹, บุญญพัฒน์ ไชยเมล์², สมเกียรติยศ วรเดช^{2*}

Chanthrawan Kaewduk¹, Bhunybadh Chaimay², Somkiattiyos Woradet^{2*}

องค์การบริหารส่วนตำบลทานโพธิ์¹,

สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาการสุขภาพและการกีฬา มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง^{2*}

Hanpho Subdistrict Administrative Organization Office¹,

Department of Public Health, Faculty of Health and Sport Science, Thaksin University,
Phatthalung Campus^{2*}

(Received: September 13, 2022; Revised: August 29, 2023; Accepted: August 29, 2023)

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาาระดับสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในจังหวัดพัทลุง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และปฏิบัติงานในจังหวัดพัทลุง จำนวน 278 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์รายข้อ อยู่ระหว่าง 0.66-1.00 แบบสอบถามความรู้มีความเชื่อมั่นด้วยวิธีการคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR20) เท่ากับ 0.72 แบบสอบถามด้านทัศนคติ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านองค์กรและสังคม และสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแอลฟาของคอนบาคของเท่ากับ 0.75 0.89 0.88 และ 0.94 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติถดถอยโลจิสติกพหุตัวแปร ผลการวิจัยพบว่า

1. สมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุงภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M=4.26$, $SD=0.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สมรรถนะหลัก ($M=4.38$, $SD=0.51$) สมรรถนะการจัดการ ($M=4.15$, $SD=0.55$) และสมรรถนะหน้าที่ ($M=4.23$, $SD=0.56$) อยู่ในระดับสูง

2. ปัจจัยระดับความรู้ ($OR_{adj}=2.36$, $95\%CI$: 1.15-4.86) การสนับสนุนจากครอบครัว ($OR_{adj}=2.06$, $95\%CI$: 1.11-3.80) และการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม ($OR_{adj}=3.37$, $95\%CI$: 1.82-6.25) มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น จากผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า ควรมีการสนับสนุนให้ครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ตลอดจนภาคองค์กรและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เพื่อให้ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง, ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุ, สมรรถนะผู้ดูแล

*ผู้ให้การติดต่อ (Corresponding e-mail: somkiattiyos@tsu.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 081-9592939)

Abstract

This cross-sectional descriptive study aimed to investigate the level of competency among caregivers taking care of dependent elderly people and the factors associated with the competency among health workers who are currently taking care of dependent elderly people in Phatthalung Province. Participants were 278 caregivers of dependent elderly people working in Phatthalung Province. They all had received the elderly care program from the Thai Ministry of Public Health and other trainings. Data were collected by using questionnaires which were duly validated by three experts, yielding index scores of objective-item congruence (IOC) ranged from 0.66 - 1.00. One questionnaire on knowledge reliability was tested with the Kuder-Richardson 20 (KR20) method, reaching a value of 0.72. The Cronbach alpha's coefficients for attitude, family factor, community organization factors, and competency among caregivers taking care dependent elderly people were 0.75, 0.89, 0.88, and 0.94, respectively. The data were analyzed by descriptive statistics and multiple logistic regression analysis.

1. The results showed that the overall level of competency among caregivers taking care dependent elderly people was rated at a high level ($M=4.26$, $SD=0.46$). To consider each aspect, it was found that the core competency ($M=4.38$, $SD=0.51$), the management competency ($M=4.15$, $SD=0.55$), and the role competency ($M=4.23$, $SD=0.56$) were all rated at a high level.

2. In addition, factors including knowledge levels ($OR_{adj}=2.36$, $95\% CI: 1.15-4.86$), family support ($OR_{adj}=2.06$, $95\% CI: 1.11-3.80$), and community organization supports ($OR_{adj}=3.37$, $95\% CI: 1.82-6.25$) were significantly associated with the competency of caregivers taking care of dependent elderly people.

Therefore, health care providers should take these factors into account, so to enhance the competency of health workers who are taking care of dependent elderly.

Keywords: Dependent Elderly, Caregivers, Caregiver's Competency

บทนำ

สถานการณ์ผู้สูงอายุโลกกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีประชากรผู้สูงอายุเป็น 1 ใน 5 ของประชากรโลกทั้งหมด (1,050 ล้านคน, 14%) (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2021) สำหรับประเทศไทยในปี 2565 พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรทั้งหมด (12,116,199 คน, 18.3%) และประมาณ 1 ใน 3 เป็นประชากรผู้สูงอายุในช่วง 60-69 ปี (59.5%) (Bureau of Registration Administration, 2022) เมื่อมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้มีประชากรผู้สูงอายุที่เข้าสู่ภาวะพึ่งพิงมีจำนวนมากขึ้นด้วย ซึ่งการดูแลผู้สูงอายุที่เข้าสู่ภาวะพึ่งพิงนั้นกำลังเป็นประเด็นปัญหาที่ท้าทาย การเตรียมการสร้างระบบเพื่อดูแลสุขภาพของคนกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยผู้สูงอายุที่เข้าสู่ภาวะพึ่งพิงจะต้องได้รับการดูแลต่อเนื่องแบบระยะยาวจากผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Caregiver) ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการช่วยเหลือดูแลกิจวัตรประจำวัน การคัดกรองและประเมินปัญหาสุขภาพ รวมทั้งให้บริการด้านสุขภาพเบื้องต้นแก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยการดูแลดังกล่าวนี้มีเป้าหมาย คือ การป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุที่ยังแข็งแรงเจ็บป่วยจนต้องอยู่ในภาวะพึ่งพิง และให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมจากผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute, 2021)

จังหวัดพัทลุง มีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุประมาณ 1 ใน 5 (ร้อยละ 19.89) ของประชากรทั้งหมด (Bureau of Registration Administration, 2022; Department of Provincial Administration, 2022) ซึ่งจากการคัดกรอง

(2/14)

ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุ (Barthel Activities of Daily Living : ADL) พบว่า มีผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจำนวน 2,374 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.28 ของประชากรผู้สูงอายุ (National Health Security Office, 2022) และจากการศึกษาปัญหาสุขภาพของผู้สูงอายุในจังหวัดพัทลุง พบว่า ผู้สูงอายุร้อยละ 57.33 มีความเสี่ยงต่อโรคข้อเข่าเสื่อม โดยเพศหญิงมีโอกาสเสี่ยงต่อข้อเข่าเสื่อมมากกว่าเพศชาย 1.44 เท่า (Woradet, Chaimay, Songmoung, & Sukrat, 2020) และมีความชุกของภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุเท่ากับร้อยละ 8.63 (Woradet, Chaimay, Ponjorn, & Putmanee, 2021) นอกจากนี้จังหวัดพัทลุงยังมีการดำเนินงานกองทุนระบบดูแลและระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ครอบคลุมทั้ง 11 อำเภอ และมีผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 70 ชั่วโมง จากหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่จังหวัดพัทลุงจำนวน 986 คน (Department of Provincial Administration, 2022) จากการฝึกอบรมตามหลักสูตร 70 ชั่วโมงนั้น พบว่าผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงส่วนใหญ่จะมีความรู้พื้นฐานในการดูแลผู้สูงอายุจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แต่อย่างไรก็ตามจากการเก็บข้อมูลของสำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ พบว่า งานหลักของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงส่วนใหญ่เป็นการดูแลกิจวัตรประจำวัน มีเพียงส่วนน้อยที่จะสามารถทำงานด้านอื่น ๆ ได้โดยจะพบได้ในพื้นที่ที่มีความพร้อมและความเข้มแข็ง ในส่วน ของจังหวัดพัทลุงพบว่า ผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจำนวน 452 คน จะต้องได้รับการอบรมฟื้นฟูตามหลักสูตรในปีงบประมาณ 2565 เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้ไม่สามารถจัดอบรมฟื้นฟูตามหลักสูตรฟื้นฟูได้ตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้ผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่ได้รับการดูแลอย่างถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่สามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนการดูแล (Care Plan) ได้อย่างสมบูรณ์

จากการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมายังไม่พบการศึกษามรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง และจากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง พบว่ามีหลายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เช่น ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านองค์กรและสังคม (Nampan, 2020) แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาดูเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังให้ผลการศึกษาที่ขัดแย้งกันหลายปัจจัย ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยนแผนการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และเป็นแนวทางในการส่งเสริมสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงต่อไป

วัตถุประสงค์วิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดพัทลุง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง

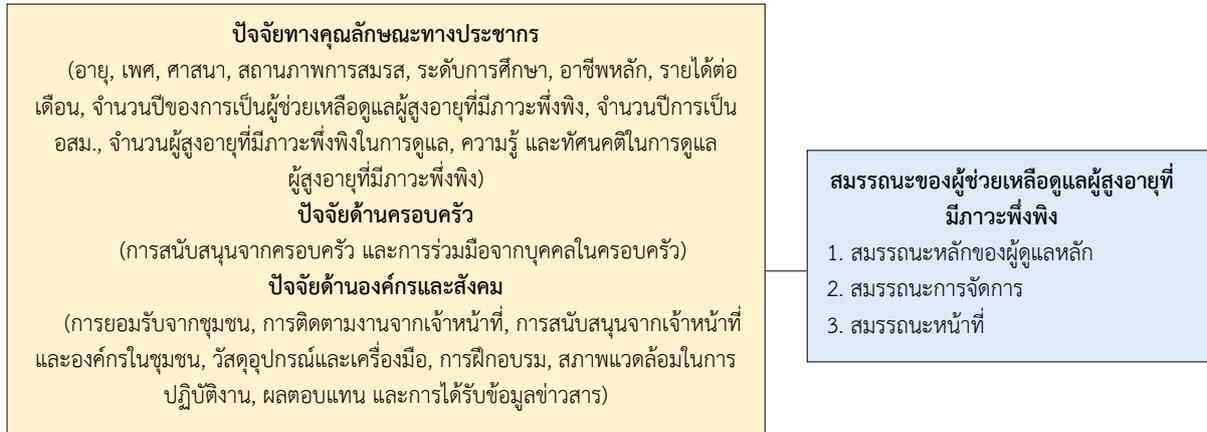
สมมติฐานวิจัย

ปัจจัยทางคุณลักษณะทางประชากร ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านองค์กรและสังคม มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ตัวแปรต้นของการศึกษาประกอบด้วยปัจจัยทางคุณลักษณะทางประชากร ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านองค์กรและสังคม สำหรับตัวแปรตาม คือ สมรรถนะ

ของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงประกอบด้วย 3 มิติ โดยประยุกต์จากงานวิจัยของ Sontichai, Boonsu, & Krongyoth (2020) ซึ่งประกอบด้วย มิติที่ 1 สมรรถนะหลักของผู้ดูแล คือการมีจริยธรรมในการดูแลผู้สูงอายุด้วยความใส่ใจความเป็นมนุษย์ มิติที่ 2 สมรรถนะการจัดการ คือความสามารถในการจัดการและแก้ไขปัญหา และมิติที่ 3 สมรรถนะหน้าที่ คือการดูแลช่วยเหลือผู้สูงอายุในชีวิตประจำวันและในสถานการณ์ฉุกเฉิน ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Study) ดำเนินการศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงมีนาคม พ.ศ. 2565

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 70 ชั่วโมง จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดพัทลุง 11 อำเภอ จำนวน 986 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ จำนวน 70 ชั่วโมง จากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ที่มีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถสื่อสาร อ่าน เขียนหนังสือได้ และมีความสมัครใจยินยอมในการเข้าร่วมวิจัย ขนาดตัวอย่างได้จากการคำนวณตามสูตรการประมาณค่าเฉลี่ยทราบประชากร (Wayne, 1995) โดยกำหนดความเชื่อมั่นภายใต้ค่าปกติเท่ากับ 1.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุเท่ากับ 0.76 (Wutikorn, 2016) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าของการศึกษาเท่ากับร้อยละ 10 ได้กลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่า 278 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Sampling) ขั้นตอนที่ 1 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยจำแนกผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์คัดเลือก ออกเป็นกลุ่ม 3 กลุ่ม ตามเขตพื้นที่ในการปฏิบัติงาน 3 เขต ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เขตพื้นที่ตอนเหนือ จำนวน 234 คน กลุ่มที่ 2 เขตพื้นที่ตอนกลาง จำนวน 446 คน และกลุ่มที่ 3 เขตพื้นที่ตอนใต้ จำนวน 306 คน ขั้นตอนที่ 2 การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลากเลือกอำเภอจากเขตพื้นที่ในการปฏิบัติงานได้ดังนี้ กลุ่มที่ 1 เขตพื้นที่ตอนเหนือ คืออำเภอควนขนุน กลุ่มที่ 2 เขตพื้นที่ตอนกลาง คืออำเภอเมืองพัทลุง และเขตพื้นที่ตอนใต้ ได้แก่ อำเภอป่าบอน และอำเภอตะโหมด จากนั้นสุ่มตัวอย่างง่ายด้วยวิธีจับฉลากเลือกประชากรเพื่อนำมาเป็นสมาชิกของกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาโดยกำหนดตามสัดส่วนที่เท่ากันของประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 278 คน ได้แก่ อำเภอควนขนุน จำนวน 65 คน อำเภอเมืองพัทลุง จำนวน 124 คน อำเภอป่าบอน จำนวน 36 คน และอำเภอตะโหมด จำนวน 50 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งรายละเอียดของแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยคุณลักษณะทางประชากร แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 10 ข้อ ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ 3 ตัวเลือก กำหนดให้ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดและไม่ทราบให้ 0 คะแนน ตอนที่ 3 ทศนคติในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 2 ปัจจัยด้านครอบครัว เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 3 ปัจจัยด้านองค์กรและสังคม เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 8 ข้อ

ส่วนที่ 4 สมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งจำแนกออกเป็น 3 มิติ รวมทั้งหมด 24 ข้อ คือ สมรรถนะหลักของผู้ดูแล สมรรถนะการจัดการ และสมรรถนะหน้าที่ เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงของเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมด้านภาษาและความชัดเจนของคำถามจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) มีค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์รายข้อ (IOC) อยู่ระหว่าง .67-1.00 และนำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะต่าง ๆ แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรอื่นที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ซึ่งจากการวิเคราะห์ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบสอบถามทศนคติ เท่ากับ .75 แบบสอบถามปัจจัยด้านครอบครัว เท่ากับ .89 แบบสอบถามปัจจัยด้านองค์กรและสังคมเท่ากับ .88 และแบบสอบถามสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง เท่ากับ .94 สำหรับแบบสอบถามความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นแบบสอบถามที่เลือกตอบใช่และไม่ใช่ วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นด้วยคูเดอริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson: KR-20) จากการวิเคราะห์ได้ค่าความเชื่อมั่นด้วยคูเดอริชาร์ดสันของแบบสอบถามความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเท่ากับ .72

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเสนอโครงร่างงานวิจัยเพื่อพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยทักษิณ จากนั้นดำเนินการติดต่อประสานงานส่งหนังสือขอความร่วมมือโดยทำหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ ไปยังสาธารณสุขอำเภอและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่จังหวัดพัทลุงในเขตพื้นที่ที่สุ่มได้ เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประสานการเก็บข้อมูลรายอำเภอ ส่งแบบสอบถามผ่านสาธารณสุขอำเภอและผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลตามรายชื่อที่สุ่มได้ โดยมีค่าใช้จ่ายการทำแบบสอบถามอธิบายวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือในการทำแบบสอบถาม พร้อมทั้งชี้แจงถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ไว้ที่แบบสอบถามทุกฉบับ เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจถูกต้องตรงกัน พร้อมทั้งกำหนดรับแบบสอบถามคืนภายใน 1 สัปดาห์ โดยมีผู้ประสานงาน คือ ผู้รับผิดชอบงานระบบการดูแลระยะยาวด้านสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (Long Term Care : LTC) เป็นผู้ช่วยรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนผู้วิจัย และรับแบบสอบถามกลับจากผู้ช่วยวิจัย ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน ความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติ

(5/14)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพหลัก จะแสดงผลข้อมูลในรูปของของการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percent) ส่วนข้อมูลอายุ รายได้ต่อเดือน จำนวนปีของการเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวนปีของการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการดูแล จะแสดงผลข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (*Mean*) คู่กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: *SD*) ค่ามัธยฐาน (*Median*) คู่กับค่าสูงสุด (*Maximum*) ค่าต่ำสุด (*Minimum*) และค่าส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์ (Interquartile Range : *IQR*)

2. วิเคราะห์ความรู้ ทักษะ ทักษะการสนับสนุนจากครอบครัวปัจจัยการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม และสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จะแสดงผลในรูปของของการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (*Mean*) คู่กับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: *SD*) โดยมีเกณฑ์การแบ่งระดับด้วยวิธีการอิงกลุ่ม 3 ระดับ (ค่าคะแนนสูงสุด – ค่าคะแนนต่ำสุด / 3) (Best, 1998) ได้แก่ ระดับต่ำ (1.00 – 2.33 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34 – 3.67 คะแนน) และระดับสูง (3.68 – 5.00 คะแนน)

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ตัวแปรตามในการศึกษาคั้งนี้ คือ สมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่มีการกระจายแบบโค้งปกติ (p -value < 0.001) ดังนั้นจึงทำการจัดกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม ตามค่ามัธยฐานของค่าคะแนนสมรรถนะฯ (ค่ามัธยฐานเท่ากับ 102.50 คะแนน) คือ กลุ่มสมรรถนะฯ สูง (มากกว่าหรือเท่ากับ 102.50 คะแนน) และกลุ่มต่ำ (น้อยกว่า 102.50 คะแนน) และทำการวิเคราะห์ด้วยสถิติการถดถอยอย่างง่าย (Simple Logistic Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์อย่างหยาบค้นหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ละปัจจัยระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม (Bivariate Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตามทีละคู่โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบของตัวแปรอื่นๆ จะแสดงผลข้อมูลด้วยค่า Crude Odds Ratio (*OR*) และค่าช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 (95% Confidence Interval; 95% *CI*) และให้พิจารณาตัวแปรที่มีค่า p -value ของ Wald Test น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.25 เพื่อทำการคัดเลือกตัวแปรเข้าสู่โมเดลการวิเคราะห์ตัวแปรครวละหลายปัจจัย (Multivariate Analysis) จากนั้นใช้สถิติการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Logistic Regression Analysis) ในการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างต้นและตัวแปรตาม เมื่อได้โมเดลแล้วก็จะเข้าสู่วิเคราะห์หาโมเดลที่ดีที่สุดโดยใช้วิธีการตัดตัวแปรออกทีละตัวแปร ซึ่งพิจารณาตัวแปรออกจากสมการการวิเคราะห์ด้วยวิธี Backward Elimination โดยจะขจัดตัวแปรใดที่ให้ค่า p -value มากกว่า 0.05 ให้นำออกจากสมการการวิเคราะห์ และพิจารณาตัวแปรที่ให้ค่า p -value น้อยกว่า 0.05 มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งจะแสดงผลด้วยค่า Adjusted Odds Ratio (OR_{adj}) และค่าช่วงความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 (95% Confidence Interval; 95% *CI*) ทั้งนี้การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานได้กำหนดระดับปัจจัยที่ศึกษาโดยใช้ค่ามัธยฐาน หากค่าคะแนนน้อยกว่าค่ามัธยฐานจะกำหนดให้อยู่ในระดับต่ำ และหากมีค่าคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับค่ามัธยฐานกำหนดให้อยู่ในระดับสูง

จริยธรรมวิจัย

การศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยเสนอโครงการวิจัยและได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในคน จากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในคน มหาวิทยาลัยทักษิณ เลขที่ COA No. TSU 2022_034, REC No. 0062 ลงวันที่ 3 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลคุณลักษณะทางประชากรของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จังหวัดพัทลุง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 95.68 มีอายุระหว่าง 50-59 ปี ร้อยละ 52.20 โดยมีอายุเฉลี่ย 52.09 ($SD=8.15$) ปี ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 98.20 มีสถานภาพคู่ ร้อยละ 85.61 ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงประมาณ

2 ใน 3 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 33.09 ประกอบอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 57.91 มีรายได้ต่อเดือน 5,001-14,999 บาท ร้อยละ 53.59 โดยที่ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 7045.86 ($SD=3638.68$) บาท ส่วนมากทำงานเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 ปี ร้อยละ 56.47 ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงประมาณ 1 ใน 2 เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 11-19 ปี ร้อยละ 44.96 และผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง มีจำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการดูแลน้อยกว่าหรือเท่ากับ 4 คนเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.43

2. ระดับความรู้ ทักษะ ทักษะ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กรและสังคม และสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง

ตาราง 1 ระดับความรู้ ระดับทัศนคติ ระดับการสนับสนุนจากครอบครัว ระดับการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม ระดับสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงด้วยวิธีการอิงกลุ่ม (n = 278)

ตัวแปร	M	SD	ระดับ (n, %)			การแปลผล
			สูง	ปานกลาง	ต่ำ	
ความรู้	7.86	1.12	192 (69.06)	54 (19.43)	32 (11.51)	สูง
ทัศนคติ	3.91	0.35	130 (46.76)	111 (39.93)	37 (13.31)	สูง
การสนับสนุนจากครอบครัว	4.15	0.59	130 (46.76)	106 (38.13)	42 (15.11)	สูง
การสนับสนุนจากองค์กรและสังคม	3.99	0.63	148 (53.24)	85 (30.57)	45 (16.19)	สูง
สมรรถนะ (รวม)	4.26	0.46	139 (50.00)	93 (33.45)	46 (16.55)	สูง
สมรรถนะหลัก	4.38	0.51	137 (49.28)	92 (33.09)	49 (17.63)	สูง
สมรรถนะการจัดการ	4.15	0.55	126 (45.32)	119 (42.81)	33 (11.87)	สูง
สมรรถนะหน้าที่	4.23	0.56	143 (51.44)	95 (34.17)	40 (14.39)	สูง

หมายเหตุ SD = Standard Deviation, n = Number, % = Percent

จากตาราง 1 การศึกษาระดับความรู้ ทัศนคติ การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากองค์กรและสังคม และสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง พบว่า ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ($M=7.86$, $SD=1.12$) ทัศนคติ ($M=3.91$, $SD=0.35$) การสนับสนุนจากครอบครัว ($M=4.15$, $SD=0.59$) และการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม ($M=3.99$, $SD=0.63$) อยู่ในระดับสูง สำหรับสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($M=4.26$, $SD=0.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สมรรถนะหลัก ($M=4.38$, $SD=0.51$) สมรรถนะการจัดการ ($M=4.15$, $SD=0.55$) และสมรรถนะหน้าที่ ($M=4.23$, $SD=0.56$) อยู่ในระดับสูง

3. การวิเคราะห์อย่างหยาบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ตาราง 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (n=278)

ตัวแปร	ระดับต่ำ		ระดับสูง		OR	95%CI	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
เพศ							0.557
ชาย	5	41.67	7	58.33	Ref.		
หญิง	134	50.38	132	49.63	0.70	0.22-2.27	
อายุ							0.653
ต่ำกว่า 40 ปี	10	55.56	8	44.44	Ref.		
40-49	39	52.70	35	47.30	1.12	0.40-3.16	
50-59	73	50.34	72	49.66	1.23	0.46-3.30	
60 ปีขึ้นไป	17	41.46	24	58.54	1.77	0.58-5.40	

(7/14)

ตัวแปร	ระดับต่ำ		ระดับสูง		OR	95%CI	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
สถานภาพการสมรส							0.174
โสด/หม้าย/หย่า/แยก	24	60.00	16	40.00	Ref.		
คู่	115	48.32	123	51.68	1.60	0.81-3.17	
ระดับการศึกษา							0.025
ต่ำกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษา	29	39.73	44	60.27	2.83	1.41-5.69	
มัธยมศึกษาตอนต้น	22	44.00	28	56.00	2.37	1.11-5.08	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	47	51.09	45	48.91	1.78	0.92-3.45	
อนุปริญญา/ปวส.หรือสูงกว่า	41	65.08	22	34.92	Ref.		
อาชีพหลัก							0.051
เกษตรกร	71	44.10	90	55.90	Ref.		
รับจ้าง	28	53.85	24	46.15	2.03	1.13-3.65	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/อื่นๆ (แม่บ้าน)	40	61.54	25	38.46	1.37	0.66-2.87	
รายได้ต่อเดือน							0.256
≤5,000	60	52.63	54	47.37	Ref.		
5,001-14,999	69	46.31	80	53.69	1.29	0.79-2.10	
≥15,000	10	66.67	5	33.33	0.56	0.18-1.73	
รายได้ต่อเดือน							0.543
≤5,999	60	52.17	55	47.83	Ref.		
≥6,000	79	48.47	84	51.53	1.16	0.72-1.87	
จำนวนปีของการเป็นผู้ช่วยเหลือดูแล ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง							0.397
≤ 4 ปี	82	52.53	75	47.77	0.82	0.51-1.31	
≥ 5 ปี	57	47.11	64	52.89	Ref.		
จำนวนปีของการเป็นอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน							0.881
≤ 10 ปี	51	52.04	47	47.96	0.89	0.46-1.72	
11-19 ปี	61	48.80	64	51.20	1.01	0.54-1.91	
≥ 20 ปี	27	49.09	28	50.91	Ref.		
จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการ ดูแล							0.221
≤ 4 คน	79	47.02	89	52.98	Ref.		
≥ 5 คน	60	54.55	50	45.45	0.74	0.46-1.20	
ระดับความรู้							0.057
ต่ำ	17	53.13	15	46.88	1.02	0.48-2.16	
ปานกลาง	19	35.19	35	64.81	2.13	1.14-3.99	
สูง	103	53.65	89	46.35	Ref.		
ระดับทัศนคติ							0.041
ต่ำ	12	32.43	25	67.57	2.67	1.24-5.77	
ปานกลาง	54	48.65	57	51.35	1.35	0.81-2.25	
สูง	73	56.15	57	43.85	Ref.		

ตัวแปร	ระดับต่ำ		ระดับสูง		OR	95%CI	p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ			
การสนับสนุนจากครอบครัว							<0.001
ต่ำ	14	33.33	28	66.67	3.65	1.75-7.62	
ปานกลาง	41	38.68	65	61.32	2.90	1.70-4.92	
สูง	84	64.62	46	35.38	Ref.		
การสนับสนุนจากองค์กรและสังคม							<0.001
ต่ำ	12	2.67	33	73.33	5.56	2.64-11.69	
ปานกลาง	28	32.94	57	67.06	4.11	2.33-7.25	
สูง	99	66.89	49	33.11	Ref.		

หมายเหตุ OR : Odd ratios, Ref. : Reference (กลุ่มอ้างอิง)

จากตาราง 2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงด้วยสถิติถดถอยโลจิสติกอย่างง่าย พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการดูแล ระดับความรู้ ระดับทัศนคติ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม อย่างไรก็ตามพบว่า ปัจจัยด้านเพศ อายุ สถานภาพการสมรส รายได้ต่อเดือน จำนวนปีของการเป็นผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง จำนวนปีของการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการดูแล ไม่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

4. การวิเคราะห์พหุตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ตาราง 3 การวิเคราะห์พหุตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (n=278)

ตัวแปร	Crude OR (95%CI)	Adjusted OR (95%CI)	p-value
สถานภาพการสมรส			0.311
โสด/หม้าย/หย่า/แยกคู่	Ref.	Ref.	
คู่	1.60 (0.81-3.17)	1.51 (0.68-3.33)	
ระดับการศึกษา			0.107
ต่ำกว่าหรือเท่ากับประถมศึกษา	2.83 (1.41-5.69)	2.39 (1.00-5.33)	
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.37 (1.11-5.08)	2.15 (0.91-5.11)	
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	1.78 (0.92-3.45)	1.29 (0.60-2.74)	
อนุปริญญา/ปวส.หรือสูงกว่า	Ref.	Ref.	
อาชีพหลัก			0.396
เกษตรกร	Ref.	Ref.	
รับจ้าง	2.03 (1.13-3.65)	0.77 (0.38-1.59)	
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว/แม่บ้าน	1.37 (0.66-2.87)	0.64 (0.32-1.25)	
จำนวนผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในการดูแล			0.584
≤ 4 คน	Ref.	Ref.	
≥ 5 คน	0.74 (1.05-2.74)	0.86 (0.49-1.49)	
ระดับความรู้			0.048
ต่ำ	1.02 (0.48- 2.16)	0.84 (0.35-2.03)	
กลาง	2.13 (1.14-3.99)	2.36 (1.15-4.86)	
สูง	Ref.	Ref.	

ตัวแปร	Crude OR (95%CI)	Adjusted OR (95%CI)	p-value
ระดับทัศนคติ			0.387
ต่ำ	2.67 (1.24-5.77)	1.88 (0.77-4.61)	
กลาง	1.35 (0.81-2.25)	1.13 (0.62-2.06)	
สูง	Ref.	Ref.	
การสนับสนุนจากครอบครัว			0.034
ต่ำ	3.65 (1.75-7.62)	2.31 (0.98-5.45)	
กลาง	2.90 (1.70-4.92)	2.06 (1.11-3.80)	
สูง	Ref.	Ref.	
การสนับสนุนจากองค์กรและสังคม			<0.001
ต่ำ	5.56 (2.64-11.69)	4.59 (2.03-10.36)	
กลาง	4.11 (2.33-7.25)	3.37 (1.82-6.25)	
สูง	Ref.	Ref.	

หมายเหตุ : OR : Odd ratios, Ref. : Reference (กลุ่มอ้างอิง)

การทำนายสมการการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงพหุตัวแปรมีค่า $-2 \text{ Log Likelihood}$ เท่ากับ 318.317, Cox & Snell R Square เท่ากับ 0.214 และ Nagelkerke R Square เท่ากับ 0.286

จากตาราง 3 การวิเคราะห์พหุตัวแปรปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง ด้วยสถิติถดถอยโลจิสติก พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับความรู้ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม โดยที่ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความรู้ระดับปานกลาง มีโอกาสของการมีสมรรถนะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับสูง ($OR_{adj}=2.36$, 95%CI: 1.15 - 4.86) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับปานกลาง มีโอกาสของการมีสมรรถนะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับสูง ($OR_{adj}=2.06$, 95%CI: 1.11 - 3.80) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง และผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและสังคมระดับต่ำ ($OR_{adj}=4.59$, 95%CI: 2.03-10.36) และปานกลาง ($OR_{adj}=3.37$, 95%CI: 1.82-6.25) มีโอกาสของการมีสมรรถนะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความรู้อยู่ในระดับสูง

อภิปรายผล

โดยสรุป จากการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุง พบว่า ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุงมีสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 89.93 และพบว่าระดับความรู้ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากองค์กรเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาที่พบว่า ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงจังหวัดพัทลุงมีสมรรถนะภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 89.93) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีสมรรถนะระดับมากที่สุด จำนวนสูงสุด คือ มิติของสมรรถนะหลักในการดูแลผู้สูงอายุ ในด้านการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงด้วยความเต็มใจ (ร้อยละ 55.04) การให้บริการโดยไม่เลือกปฏิบัติด้วยความซื่อสัตย์ (ร้อยละ 55.04) ในขณะที่ข้อที่มีสมรรถนะระดับมากที่สุด จำนวนน้อยที่สุด คือ มิติของสมรรถนะหน้าที่ในด้านการป้องกันและควบคุมการติดเชื้อในการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ (ร้อยละ 26.26) การให้คำแนะนำในการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (ร้อยละ 25.06)

(10/14)

และการดูแลกิจวัตรประจำวันเช่น การรับประทานอาหาร การนอนหลับ การขับถ่าย สุขภาพช่องปาก (ร้อยละ 29.50) ทั้งนี้เนื่องจากผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงทำงานในลักษณะของจิตอาสาที่ได้รับค่าตอบแทนเล็กน้อย ทำให้ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงส่วนใหญ่จึงเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เข้ารับการอบรมตามหลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างน้อย 70 ชั่วโมง ส่งผลให้การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงไม่ต่อเนื่อง ด้วยเหตุผลที่ว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีงานที่จะต้องทำเป็นประจำอยู่แล้ว และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหลายคนสวมหมวกงานกึ่งจิตอาสาให้กับภาครัฐหลายใบอยู่ก่อนแล้ว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Wutikorn (2016) พบว่า สมรรถนะของผู้ดูแลผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($M=3.31, SD=0.76$) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Nampan (2020) พบว่า การปฏิบัติงานของผู้ดูแลที่ผ่านการอบรมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.50)

สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ได้แก่ ระดับความรู้ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม โดยสามารถอภิปรายผลการศึกษาดังนี้

ปัจจัยระดับความรู้ พบว่า ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความรู้ที่อยู่ในระดับปานกลาง มีโอกาสของการมีสมรรถนะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับสูง 2.36 เท่า ($OR_{adj}=2.36, 95\%CI: 1.15-4.86$) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีความรู้ที่อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำจนเกิดทักษะ ความสามารถ และนำความรู้ที่มีอยู่มาประยุกต์ใช้กับงานให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการมีสมรรถนะที่ดี ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของ McClelland (1973) ได้แสดงแนวคิดในเรื่องนี้ว่า ความรู้ไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีของผลงานและความสำเร็จโดยรวม แต่สมรรถนะกลับเป็นสิ่งที่สามารถคาดการณ์ความสำเร็จในงานได้ดีกว่า ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนว่าผู้ที่ทำงานเก่งไม่ได้หมายถึงผู้ที่เรียนเก่งเสมอไป แต่ผู้ที่ประสบผลสำเร็จในการทำงานต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการประยุกต์ใช้หลักการหรือวิชาการที่มีอยู่ในตัวเอง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในงานที่ตนทำ จึงจะกล่าวได้ว่าบุคคลนั้นมีสมรรถนะที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาทักษะการปฏิบัติงานของผู้ดูแลในการฟื้นฟูสุขภาพผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงจังหวัดภูเก็ต พบว่า ทักษะของผู้ดูแลผู้สูงอายุในภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 92.86) และความรู้มีความสัมพันธ์กับทักษะของผู้ดูแลในการฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p-value=0.002$) (Kaewbamroog, 2019) การศึกษาของ Kumsom, Lagampan & Boonyamalik (2019) พบว่า ความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระบบการดูแลระยะยาวโดยสามารถอธิบายได้ร้อยละ 64.80 และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาของ Turnbull (2019) พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง และความรู้มีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมการดูแลผู้สูงอายุกลุ่มติดบ้าน ($p-value=0.001$)

ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว พบว่า ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวของผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับปานกลาง มีโอกาสของการมีสมรรถนะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระดับสูง 2.06 เท่า ($OR_{adj}=2.06, 95\%CI: 1.11 - 3.80$) เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีการสนับสนุนจากครอบครัวอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้เนื่องจากบทบาทภาระของผู้ดูแลหลักต่อการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงโดยครอบครัว ผู้ดูแลหลักมีความยากง่ายในการดูแลแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับการพึ่งพิงของผู้สูงอายุ และผู้ดูแลหลักไม่มีประสบการณ์และความรู้ด้านการดูแลผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิง (Sawatphol, 2016) อาจทำให้ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงและส่งผลต่อการมีสมรรถนะในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumsom, Lagampan & Boonyamalik (2019) พบว่า ปัจจัยระหว่างบุคคล ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในระบบการดูแลระยะยาว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การศึกษาของ Muenhor & Poonpol (2016) พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยด้านครอบครัวทั้งภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ($p-value<0.001$) และยังคงสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทักษะการดูแลผู้สูงอายุ จังหวัดสุโขทัย พบว่า ได้รับการสนับสนุน

(11/14)

จากครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับทักษะของผู้ดูแลผู้สูงอายุ ($p\text{-value} < 0.001$) (Bokaew, 2020)

สำหรับการสนับสนุนจากองค์กรและสังคม พบว่า ผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและสังคมในระดับต่ำ และระดับปานกลาง มีโอกาสของการมีสมรรถนะในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอยู่ในระดับสูง 4.59 เท่า ($OR_{adj}=4.59, 95\%CI: 2.03 - 10.36$) และ 3.37 เท่า ($OR_{adj}=3.37, 95\%CI: 1.82 - 6.25$) ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ช่วยเหลือดูแลที่มีภาวะพึ่งพิงที่ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและสังคมในระดับสูง แม้ว่าจะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรและสังคมน้อยหรือมาก แต่ด้วยความรู้และความสามารถในการปฏิบัติของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่มีการปฏิบัติงานอยู่เป็นประจำ และการสนับสนุนของครอบครัวที่เข้ามามีบทบาทในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง รวมทั้งผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงก็ยังปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงด้วยความรัก ความปรารถนาดี ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งสนับสนุนแนวคิดของแมคคอมมิคและอิลเจน ที่กล่าวว่า การที่บุคคลจะปฏิบัติงานได้ดีเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยใหญ่ ๆ 2 ประการ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยสถานการณ์ และสนับสนุนแนวคิดของ McLeroy, Daniel, Steckler & Glanz (1988) ที่อธิบายการปฏิบัติงานของบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายระดับทั้งจากภายในตนระหว่างบุคคล และจากองค์กรและเครือข่ายสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Senchum (2011) ที่พบว่า การสนับสนุนจากรัฐมีความสัมพันธ์ทางบวกกับบทบาทการดูแลผู้สูงอายุของผู้ดูแลผู้สูงอายุ การศึกษาของ Nampan (2020) ที่กล่าวว่า การสนับสนุนเครื่องมือ เครื่องใช้ และผลการตอบแทน สามารถร่วมพยากรณ์การปฏิบัติงานของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 37 ($Adjusted R^2 = 0.37$) และสอดคล้องกับการศึกษาของ Kumsom, Lagampan & Boonyamalik (2019) พบว่า ปัจจัยด้านองค์กรและเครือข่ายสังคมมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงของผู้ดูแลในระบบระยะยาวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการสนับสนุนและอบรมฟื้นฟูสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงอย่างต่อเนื่อง
2. ควรส่งเสริมความรู้หรือสมรรถนะการปฏิบัติงานของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงที่ยังไม่แม่นยำ ในเรื่องการควบคุมป้องกันการติดเชื้อในการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง การดูแลให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจวัตรประจำวัน และการออกกำลังกายที่เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง โดยนำปัจจัยด้านความรู้ การสนับสนุนจากครอบครัว และการสนับสนุนจากองค์กรและสังคมมาเป็นแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้ช่วยเหลือดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง และควรมีการพัฒนาารูปแบบ Family caregivers โดยเน้นให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

References

- Best, J. W. & Kahn, J. V. (1998). *Research in Education*, Eight Editions. Singapore: Allyn and Bacon
- Bokaew, S. (2020). Factors associated with caregivers' skills in caring for the older adult in Sukhothai Province. *Journal of Public Health Naresuan University*, 2(2), 14-25. (in Thai)
- Bureau of Registration Administration. (2022). *Population Statistics From the Civil Registration (Monthly)*. Retrieved June 14, 2022 from <https://stat.bora.dopa.go.th/stst/statnew/statMONTH/statmonth>.

- Department of Provincial Administration. (2022). *Data Statistics Service*. Retrieved June 9, 2022 from http://stat.bora.dopa.go.th/new_stat/webPage/statByAgeMonth.php.
- Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute. (2021). *Situation of the Thai Elderly 2020*. Nakhonpathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)
- Kaewbamroog, A. (2019). Caregiver's Performance Practicing of Rehabilitation Health Care for Elderly Dependents at Phuket Province. *Journal of Health Science and Community Public Health*, 2(2), 13-15. (in Thai)
- Kumsom, C., Lagampan, S. & Boonyamalik, P. (2019). Factors Influencing Caring Practices for Dependent Older Adults in the Long-Term Care System: Roi Et Province. *Thai Red Cross Nursing Journal*, 12(2), 193-207. (in Thai)
- McClelland, D. C. (1973). Testing for Competence rather than Intelligence. *American Psychologist Journal*, 1-14.
- McLeroy, K., Daniel, B., Steckler, A. & Glanz, K. (1988). An ecological perspective on health promotion programs. *Health Education Quarterly*, 15(4), 351-377.
- Muenhor, C. & Poonpol, S. (2016). Factors Associated with the Caregivers, Role in Caring for The Elderly in Nakhon Phanom Province. *Nakhon Phanom University Journal*, 6(1), 79-86. (in Thai)
- Nampan, J. (2020). Factors Influencing Job Performance Among Trained Caregivers for Caring Dependent Elderly in Bangkok. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University*, 28(3), 41-52. (in Thai)
- National Health Security office. (2022). *Long Term Care: LTC*. Retrieved June 14, 2022 from <https://ltc.nhso.go.th/>.
- Sawatphol, C. (2016). Care for Elderly Dependents in the Northeast of Thailand. *Journal of MCU Peace Studies Special Issue*, 5(Special), 387-405. (in Thai)
- Senchum, W. (2011). Factor Predicting Role of Family's Member in Providing Care and Health Promotion for the Elderly in Thumbon Phawor Maesot District, Tak Province. *Journal of Nursing and Health Sciences*, 5(2), 23-33. (in Thai)
- Sontichai, A., Boonsu, T. & Krongyuth, P. (2020). Essential Competency for Elderly Care Worker: Case Study in Ubon Ratchathani Province. *Journal of Council of Community Public Health*, 2(2), 37-48. (in Thai)
- Turnbull, N. (2019). Factors Associated with Elderly Care from Caregivers in Chuen Chom District, Mahasarakham Province, Thailand. *Journal of the Department of Medical Services*, 44(1), 127-130. (in Thai)
- Wayne, W. D. (1995). *Biostatistics – A Foundations for Analysis in the Health Science*. 6th ed. John Wiley & Sons, Inc., 180.
- Woradet, S., Chaimay, B., Ponjorn, O., & Putmanee, J. (2021). Depression among Elderly People: Prevalence and Associated Factors. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 8(3), 309-317. (in Thai)

- Woradet, S., Chaimay, B., Songmoung, N., & Sukrat, W. (2020). Prevalence and Factors Associated with Risk of Osteoarthritis among Elderly People in Pa Phayom District of Phatthalung Province. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 7(1), 227-239. (in Thai)
- Wutikorn, K. (2016). *Competency Development Pattern for Elderly Caregivers. Major Organization Development and Human Capability Management Ph.D Organization Development and Human Capability Management*, Burapha University. (in Thai)